

Ecclesie principes et legitimos judiciorum suorum ministros, hæc quæ per paucorum superbiam et quorundam imperitiam sunt turbata, componat; nobis Deo adjuvante sit studium, quieti modestaque patientia odiis dilectionem reddere, et inceptorum vitare conflictus, veritatem non deserere, nec cum falsitate certare, semperque a Deo petere, ut in omnibus cogitationibus, in omnibus voluntatibus, in omnibus sermonibus atque actionibus nostris, ipse teneat primatum, qui dixit se esse principium. Quoniam ex

ipso, et per ipsum, et in ipso sunt omnia: ipsi gloria in sæcula. Amen ¹.

¹ In vetere Corbeiensis exemplari subjicitur: *Explicit liber sancti Prosperi contra librum abbatis quondam Cassiani, qui prænotatur, De protectione Dei: sive adversus dogma Pelagii et Celestii, nefandi dogmatis repertoires ac defensores, et inimicos gratiæ Dei et Domini nostri Jesu Christi, et in defensionem sanctorum Romanorum episcoporum, et sancti episcopi Augustini, asserens veritatem de libris ejus contra supra dictos hæreticos. Deo gratias.*

PROSPERI AQUITANI

PRO AUGUSTINO

RESPONSIONES AD CAPITULA

- CALUMNIANTIUM GALLORUM.

Liber unus.

PREFATIO. Doctrinam, quam sanctæ memoriæ Augustinus episcopus contra Pelagianos, inimicos gratiæ Christi et liberi arbitrii decomptores ¹, per multos annos apostolice asseruit, litterisque mandavit, quibusdam visum est, aut non intelligendo, aut intelligi eam nolendo, reprehendere: et hoc quasi compendium cognitionis his qui judicio eorum ducebantur, afferre; ut quæ in libris prædicti viri damnabilia se reperisse jactabant, brevium capitulorum indiculis publicarent: talique commento et detestationem ejus, quem impeterent, obtinerent; et ab his quæ infamassent, curam exterriti lectoris averterent. Ne ergo hanc persuasionem temere quis recipiat, et talem putet sensum scriptis catholici inesse Doctoris, qualem eum, qui frustra calumniatur, ostentant; singulis capitulis, quæ damnationis titulo ² prænotarunt, brevi et absoluta professione respondeo, in nullo recedens a tramite earum definitionum, quæ in sancti viri disputationibus continentur: ut facile vel tenuis diligentia advertat inspector, quam injustis opprobriis catholici Prædicatoris memoria carpatur; et in quod peccatum cadant, qui aliena instigatione commoti, scriptorem celeberrimi nominis promptius habeant culpæ, quam nosse.

OBJECTIO PRIMA. Quod ex prædestinatione Dei, velut fatali necessitate, homines ad peccata compulsi, coguntur in mortem.

RESPONSIO. Prædestinationem Dei nullus catholicus negat: fatalem autem necessitatem multi etiam non christiani refutant. Peccatum ergo ad mortem trahit: sed ad peccandum neminem Deus cogit. *Nemini enim mandavit impie agere (Eccli. xv, 21): et, Odisti, Domine, omnes qui operantur iniquitatem; perdes eos qui loquuntur mendacium (Psal. v, 7).* Proinde qui prædestinationis nomine fatum prædicat, tam non est probandus, quam qui fati nomine veritatem prædestinationis infamat. Fati enim opinio vana est, et de falsitate concepta: prædestinationis autem fides, multa sanctorum auctoritate Scripturarum munita est; cui nullo modo fas est ea quæ ab hominibus male aguntur, adscribi: qui in proclivitate cadendi non ex conditione Dei, sed ex primi patris prævaricatione venerunt. De cujus poena nemo liberatur, nisi

per gratiam Domini nostri Jesu Christi, præparatam et prædestinatam in æterno consilio Dei ante constitutionem mundi.

OBJ. II. Quod ab eis qui non sunt prædestinati ad vitam, non auferat percepta Baptismi gratia originale peccatum.

RESP. Omnis homo qui credens in Patrem, et Filium et Spiritum sanctum regeneratur in Baptismo, tam a propriis peccatis quæ mala voluntate et actione contraxit, quam ab originali quod a parentibus traxit, absolvitur. Sed relapsus post Baptismum ad infidelitatem et impios mores, qui negat originale peccatum fuisse purgatum, tam falsa opinatur, quam qui eundem asserit non æterna morte esse damnandum. Qui enim recedit a Christo et alienus ³ a gratia finit hanc vitam, quid nisi in perditionem cadit? Sed non in quod remissum est, recidit, nec in originali peccato damnabitur: qui tamen propter postrema crimina ea morte afficietur, quæ ei propter illa quæ remissa sunt debet. Quod quia Dei præscientiam nec latuit, nec fefellerit: sine dubio talem nunquam elegit, nunquam prædestinavit, et periturum nunquam ab æterna perditione discrevit.

OBJ. III. Quod non prædestinati ad vitam, etiam si fuerint in Christo per Baptismum regenerati, et pie justæque vixerint, nihil eis prosit; sed tandem reserventur, donec ruant et pereant; nec ante eos ex hæc vita, quam hoc eis contingat, auferri.

RESP. A sanctitate ad immunditiam, a justitia ad iniquitatem, a fide ad impietatem plerosque transire non dubium est: et tales ad prædestinationem filiorum Dei, coheredum Christi, non pertinere, certissimum est. Quod ergo hujusmodi in hæc prolapsi mala, sine correctione poenitentia defecerunt, non ex eo necessitatem perendi habuerunt, quia prædestinati non sunt: sed ideo prædestinati non sunt, quia tales futuri ex voluntaria prævaricatione præsciti sunt. Quod autem illos non eo tempore, quo in fide recti et bonis moribus erant, ab hæc vita Deus abstulit; ad occulta ejus judicia, quæ tamen nunquam sunt injusta, referendum est. Quis enim nesciat intra unam conditionem mortalitatis humanæ, ab unius horæ infantia, usque ad annosissimam senectutem, exitus morientium impari ætatis fine variari; neque cujusquam animam vel citius vel tardius quam Deus voluerit, a corpore quod vivificat, abscedere? Si ergo aliquis in vitæ suæ longitudine deseruit Deum; bono,

¹ Vetus codex Remigianus, *deceptores*, a prima manu habuit, a secunda vero, *defensores*.

² Ita codex Remigianus. Al editi, *rationis titulo*.

³ Titulo, *calumniantium*, addidit ex vetere codice Remensis abbatis S. Remigii, ante annos fere nongentos scripto.

⁴ In eodem codice Remigiano antiqua manu correctum est, *alienatus*.

quod erat ex Deo, male usus est. Nam longa vitas non est nisi ex Deo. Et quod ex Deo est, non nisi bonum est : et quod bonum est, mali causa non est. Non itaque recte opinatur, qui putat prorogationem vitas, lapsurum auctorem esse peccati : cum utique non peccatum sit diu vivere, sed male vivere ; quod etiam in paucorum annorum ætate fieri potest. Igitur sicut bona opera ad inspiratorem eorum Deum, ita mala ad eos sunt referenda qui peccant. Non enim relictus sunt a Deo, ut relinquerent Deum ; sed reliquerunt, et relictus sunt ; et ex bono in malum propria voluntate mutati sunt : atque ab hoc licet fuerint renati, fuerint iustificati ; ab eo tamen qui illos tales præcivit, non sunt prædestinati.

Obj. IV. Quod non omnes homines vocentur ad gratiam.

Resp. Non omnes vocari ad gratiam eos, quibus omnibus Evangelium prædicatur, non recte dicitur ; etiamsi sint qui Evangelio non obaudiant : nisi ad eos respicitur, quibus nondum sacramentum crucis Christi, et redemptio sanguinis ejus innovit. Quia etiamsi constaret quod jam in universis nationibus et omnibus finibus terræ totus mundus Evangelium recepisset (quod utique futurum verissime prænuntiatum est), non esset tamen dubium, a tempore resurrectionis Domini usque ad præsentem ætatem fuisse homines, qui ab hac vita sine Evangelii cognitione transierint ; de quibus dici possit, quod vocati non sint, quia nec spem vocationis audiverint. Quod si quisquam hanc vocationis plenariam generalitatem ita semper asserit celebratam, ut ab ascensione Domini in cælum, ne unus quidem annus effluerit, intra quem non ad omnes prædicatio missa pervenerit : videat quomodo tunc Asianos vocatos probet, quando Apostoli, sicut scriptum est, *veniti sunt a Spiritu sancto, loqui verbum Dei in Asia* ; aut Bithynios, ad quos iidem Apostoli tentabant ire, et non permisit eos *Spiritus Jæsu* (Act. xvi, 6, 7). Videat etiam quomodo tueatur denuntiationem ipsius Veritatis, dicentis, *Prædicabitur hoc Evangelium regni in universo orbe, in testimonium omnibus gentibus ; et tunc veniet finis* (Matth. xxiv, 14). Nutat namque (quod dici nefas est) fides verbi, si ante quadringentos annos Evangelio impletus est mundus, et adhuc Domini differtur adventus. Postremo respiciantur etiam inter christianos populos tot milia parvulorum, qui ab hac vita sine Baptismo transierunt ; et aliquo modo probentur vocati, quibus nec plantatur prædicare, nec rigator potuit subvenire.

Obj. V. Quod qui vocati sunt, non æqualiter sint vocati, sed alii ut crederent, alii ut non crederent.

Resp. Si vocatio in Evangelii tantum prædicatione intelligatur, non veraciter dicitur, quod aliis atque aliis, aliter atque aliter prædicetur : cum unus sit Deus, una fides, una regeneratio, una promissio. Si autem ad effectum plantationis et rigationis aspiciatur, aliud actum est cum eis, quorum exteriores aures corporali voce pulsatae sunt ; aliud in eis, quorum interiorem sensum Deus aperuit, et in quorum corde posuit fidei fundamentum dilectionisque fervorem. Quosdam autem ideo vocatos dicere, ut non crederent, nimis absurdum est, quasi vocatio eis causa infidelitatis existerit, et prædicatio fidei fecerit infideles. Quamvis enim dispensatores verbi Dei quibusdam sint, sicut scriptum est ¹, *odor mortis ad mortem* : Deo tamen bonus Christi sunt odor (II Cor. ii, 16, 15), qui prædicant Christum crucifixum, Judæis quidem scandalum, Gentibus autem stultitiam, ipsis autem vocatis Judæis et Græcis Christum Dei virtutem et Dei sapientiam (I Cor. i, 23, 24). Quod ergo prædicatus Christus crucifixus, Judæis erat scandalum, et Gentibus stultitia, humanæ voluntatis faciebat aversio : quod vero ipsis vocatis Judæis et Græcis Christus erat Dei virtus et Dei sapientia, divinæ gratiæ præstabat operatio.

¹ In Ms. Remigiano antiqua manu adjicitur, *odor vitæ ad vitam, quibusdam autem.*

Obj. VI. Quod liberum arbitrium in homine nihil sit : sed sive ad bonum, sive ad malum, prædestinatio Dei in hominibus operetur.

Resp. Liberum arbitrium nihil esse, vel non esse, perperam dicitur : sed ante illuminationem fidei in tenebris illud et in umbra mortis agere, non recte negatur. Quoniam priusquam a dominatione diaboli per Dei gratiam liberetur, in illo profundo jacet, in quod se sua libertate demersit. Amat ergo languores suos, et pro sanitate habet, quod ægrotare se nescit, donec prima hæc medela conferatur ægroto, ut incipiat nosse quod langueat, et possit opem medici desiderare qua surgat. Justificatus itaque homo, id est, ex impio pius factus, nullo præcedente bono merito accipit donum, quo dono ¹ acquirat et meritum : ut quod in illo inchoatum est per gratiam Christi, etiam per industriam liberi augeatur arbitrii ; nunquam remoto adjutorio Dei, sine quo nec proficere, nec permanere in bono quisquam potest. Prædestinationem autem Dei sive ad bonum, sive ad malum, in hominibus operari, ineptissime dicitur, ut ad utrumque homines quædam necessitas videatur impellere : cum in bonis voluntas sit intelligenda de gratia, in malis autem voluntas intelligenda sine gratia.

Obj. VII. Quod Deus quibusdam filiis suis, quos regeneravit in Christo, quibus fidem, spem, dilectionem dedit, ob hoc non det perseverantiam, quia non sunt a massa perditionis præsentia Dei et prædestinatione discreti.

Resp. Ex regeneratis in Christo Jæsu, quosdam relicta fide et piis moribus apostatare a Deo, et impiam vitam in sua aversione finire, multis (quod dolendum est) probatur exemplis. Sed horum lapsus Deo adscribere, immodecæ pravitatis est : quasi ideo ruinæ ipsorum impulsor atque auctor sit, quia illos ruinæ propria ipsorum voluntate præcivit, et ob hoc a filiis perditionis nulla prædestinatione discreti. Nam quomodo eos haberet præordinata in Christo electio, quos discedentes a Christo habitura erat justa damnatio? Cum autem dubium non sit ², donum Dei esse perseverantiam in bono usque ad finem, quam istos ex eo ipso quod non perseveraverunt, non habuisse manifestum est : non est calumniandum Deo, quare istis non dederit, quod aliis dedit ; sed confitendum est, et misericorditer eum dedisse quod dedit, et juste non dedisse quod non dedit : ne quemadmodum ex libero arbitrio oritur causa labendi, ita ex ipso oriri videatur et standi ; cum illud humano fiat opere, hoc divino impleatur ex munere.

Obj. VIII. Quod non omnes homines velit Deus salvos fieri, sed certum numerum prædestinatorum.

Resp. Si circa universitatem generis humani salvandam et in agnitionem veritatis vocandam, ita indifferens per omnia sæcula asserenda est voluntas Dei, ut usquequaque neminem hominum prætermisisse monstretur ; impenetrabilis judiciorum Dei altitudo pulsatur. Quare enim in præteritis sæculis dimiserit Deus omnes gentes ingredi vias suas, quando Jacob elegit sibi Dominum (*Psal. cxxxiv, 4*) ; et non fecit taliter omni nationi, et judicia sua non manifestavit eis (*Psal. cxlvii, 20*) : et cur qui aliquando non populus, nunc autem populus Dei sit ; et quorum aliquando non miseratus est, nunc autem miseretur ; et ubi dictum est, *Non plebs mea vos*, ibi vocentur filii Dei vivi (*Osee ii, 24 ; Rom. ix, 26, et I Petr. ii, 10*) : et, quare quod querebat Israel non sit consecutus, electio autem consecuta est, cæteri vero excecati sunt (*Rom. xi, 7*) : impossibile est comprehendere, et periculose curiositatis est querere : cum tamen, quod

¹ sic Ms. Remigianus. At editi, *quo medio.*

² Editi, *prædestinata in Christo electio, cum dubium non sit ; omnis verbi, quos discedentes, etc.* Locus redintegratur ex fide Remigiani manuscriptori, ubi tamen codex ille caruit primam voce, *justa* : quæ postea recognoscitur antiqui stilij adjecta est.

nulla sit apud Deum iniquitas (II *Par.* xix, 7), non mihi liceat ignorare; nec alia gratia, aut alia fide, quemquam hominum, sive ante legem, sive legis tempore, iustificatum esse credendum sit, quam hæc eadem, per quam Dominus noster Jesus Christus secundum consilium voluntatis suæ, in fine sæculorum venit quærere et salvare quod perierat. Causas vero operum et iudiciorum Dei, qui ex totis ad humanas voluntates et actiones refert, quas tamen in parvulorum adoptione, aut abdicatione non invenit, et dispensationes Dei ex liberi arbitrii vult mutabilitate variari, proffertur sibi scrutabilia iudicia Dei et vestigabiles vias ejus; et quod doctor Gentium Paulus non audebat attingere (*Rom.* xi, 33), hic se existimat rescrutum posse vulgare: quodque non minoris impietatis est, ipsam gratiam, qua salvamur, aut bonis meritis docet rependi, aut malis affirmat arceri. Remoto ergo obscurarum turbine questionum, ad revelatæ nos gratiæ latitudinem conferamus; dicamusque cum Apostolo, *Quoniam Deus vult omnes homines salvos fieri, et in agnitionem veritatis venire* (I *Tim.* ii, 4); et iterum dicamus cum Apostolo, *Qui est salvator omnium, maxime fidelium* (*Id.* iv, 10). Et audiamus Dominum dicentem Apostolis suis, *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti, docentes eos quæcumque mandavi vobis* (*Math.* xxviii, 19, 20). Audiamus quoque ad Abraham promissionem Dei dicentis, *In seniore tuo benedicentur omnes tribus terræ* (*Gen.* xxii, 18). Et si filii promissionis sumus, non hæsitemus diffidentia, sed cum patre nostro Abraham demus gloriam Deo, et plenissimo credamus, quoniam quod promisit, potens est et facere (*Rom.* iv, 20, 21). Audiamus David prophetantem, *Commemorabuntur, et convertentur ad Dominum universi fines terræ, et adorabunt in conspectu ejus omnes patriæ gentium* (*Psal.* cxi, 28); et alibi, *Benedicentur in ipso omnes tribus terræ, omnes gentes magnificabunt eum* (*Psal.* lxxi, 17); et alibi, *Omnes gentes quascumque fecisti, venient, et adorabunt coram te, Domine, et glorificabunt nomen tuum* (*Psal.* lxxxv, 9). Quæ promissiones, quia verissimæ sunt, nec possunt ex ulla parte nutare, in his implentur qui salvi fiunt per universos fines terræ: quoniam quod promisit potens est et facere. Hæc ergo est illa totius humani generis assumptio, hæc filiorum Dei adoptio, hæc gentium plenitudo, præscita et prædestinata in Christo ante constitutionem mundi. Hæc est Jerusalem quæ ab initio usque in finem lapidibus vivis et electis ædificator (I *Petr.* ii, 5), ut civitas fundata in ipso angulari lapide Christo Jesu, in quo omnis ædificatio constructa, crescit in templum sanctum in Domino (*Ephes.* ii, 20, 21). De his lapidibus nihil ejicitur, nihil minuitur, nihil rapitur. Veritas enim dicit, *Omne quod dicit mihi Pater, ad me venit, et eum qui venerit ad me, non ejectionem foras* (*Joan.* vi, 37); et iterum, *Non creditis, quia non estis de ovibus meis: oves meæ vocem meam audiunt, et ego novi illas, et sequuntur me, et ego vitam æternam do illis; et non peribunt in æternum, nec quisquam rapiet eas de manu mea* (*Id.* x, 26-28). Omnium ergo hominum cura est Deo: et nemo est quem non aut evangelicæ prædicatio, aut legis testificatio, aut ipsa etiam natura conveniat. Sed infidelitatem hominum, ipsis adscribamus hominibus: fidem autem hominum, donum Dei esse fateamur, sine cujus gratia nemo currit ad gratiam. Et cum illicentis quatuordecim sacerdotibus, quorum consultationem contra inimicos gratiæ Dei totus mundus amplexus est, veraci professione, quemadmodum ipsorum habet sermo, dicamus: *Gratia Dei per Jesum Christum Dominum, non solum ad cognoscendam, verum etiam ad faciendam justitiam nos per actus singulos adjuvari; ita ut sine illa nihil veræ sanctæque pietatis habere, cogitare, dicere, agere valeamus* (*Vide supra lib. contra Collatorem*, n. 15). Neque hæc dona ita ex Deo esse opinemur, ut quia ipse naturæ nostræ au-

tor est, per conditionem jam hæc contulisse videatur. Quia dedit quidem ab initio banc homini facultatem: sed omnes eam in illo amisimus, in quo omnes peccavimus. Unde alia creatione alioque principio renovari egimus in Christo: in quo sumus nova creatura novumque signum; et per quem nobis, nullis bonis, et multis malis meritis præcedentibus, donatur ut simus ex vasis iræ, vasa misericordiæ.

Qus. IX. Quod non pro totius mundi redemptione Salvator sit crucifixus.

Resp. Nullus omnino est ex omnibus hominibus, cujus natura in Christo Domino nostro suscepta non fuerit: quamvis ille natus sit in similitudine carnis peccati (*Rom.* viii, 3), omnis autem homo nascatur in carne peccati. Deus ergo Dei Filius mortalitatis humanæ particeps factus absque peccato, hoc peccatoribus et mortalibus contulit, ut qui natiuitatis ejus consortes fuissent, vinculum peccati et mortis evaderent. Sicut itaque non sufficit hominum renovationi, natum esse hominem Jesum Christum, nisi in ipso eodem, de quo ipse ortus est, Spiritu renascentur: sic non sufficit hominum redemptioni, crucifixum esse Dominum Christum, nisi commoriantur ei et conspeliuntur in Baptismo. Alioquin nato Salvatore in carne substantiæ nostræ, et crucifixo pro omnibus nobis, non fuerat necessarium ut renasceremur, et similitudini mortis ejus complantaremur. Sed cum sine hoc Sacramento nemo hominum consequatur vitam æternam; non est salvatus cruce Christi, qui non est crucifixus in Christo. Non est autem crucifixus in Christo, qui non est membrum corporis Christi; nec est membrum corporis Christi, qui non per aquam et Spiritum sanctum induit Christum. Qui ideo in infirmitate nostra communionem subiit mortis, ut nos in virtute ejus haberemus consortium resurrectionis. Cum itaque rectissime dicatur Salvator pro totius mundi redemptione crucifixus, propter veram humanæ naturæ susceptionem, et propter communem in primo homine omnium perditionem: potest tamen dici pro his tantum crucifixus, quibus mors ipsius profuit. Dicit enim Evangelista, *Quia Jesus moriturus erat pro gente; et non tantum pro gente, sed etiam ut filios Dei dispersos congregaret in unum* (*Joan.* xi, 51-52). *In sua enim venit, et sui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri: qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt.* Diversa ergo ab istis sors eorum est, qui inter illos censentur, de quibus dicitur, *Mundus eum non cognovit* (*Id.* i, 10-15). Ut possit secundum hoc dici redemptor mundi: dedit pro mundo sanguinem suum, et mundus redimi noluit; quia lucem tenebræ non receperunt, et tenebræ receperunt, quibus dicit Apostolus, *Fuistis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino* (*Ephes.* v, 8). Ipse vero Dominus Jesus, qui dixit se venisse quærere et salvare quod perierat (*Luc.* xix, 10): *Non veni, inquit, nisi ad oves quæ perierant domus Israel* (*Math.* xv, 24). Sed quæ sint istæ oves domus Israel, apostolus Paulus exponat, dicens: *Non omnes qui ex Israel, hi sunt Israel; neque quia sunt semen Abraham, omnes filii, sed in Isaac vocabitur tibi semen: id est, non qui filii carnis, hi filii Dei; sed qui filii promissionis, æstimantur in semine* (*Rom.* ix, 6-8). In istis ergo sunt illi, de quibus dictum supra memoravimus: *Quia Jesus moriturus erat pro gente; et non tantum pro gente, sed etiam ut filios Dei dispersos congregaret in unum.* Quia non solum ex Judæis, sed etiam ex gentibus, per eum qui vocat quæ non sunt, tanquam quæ sunt, et qui dispersos Israel congregat, filii Dei filii promissionis in unam Ecclesiam congregantur: ut impleatur quod promissum est Abraham, cui dictum est,

¹ Remigiani codicis auctoritate addimus, nec est membrum corporis Christi.

² In Remigiano Ms. loco, *Mundus eum non cognovit*; verba hæc leguntur, *Lux lucet in tenebris, et tenebræ eum non comprehendunt.*

¹ Hic in Remigiano manuscripto additum est a secunda manu, *servare omnia.*

quod in semine ejus benedicendæ essent omnes tribus terræ (*Gen. xxii. 18*).

Obj. X. Quod quibusdam Evangelii prædicatio a Domino subtrahatur, ne percepta Evangelii prædicatione salventur.

Resp. Si probari potest, quod ex quo Evangelium prædicatur, nemo prorsus fuerit, cui christiana gratia annuntiata non fuerit; non recte dicitur tacitum, quod ostenditur prædicatum. Si autem aliquo modo¹ inventiantur homines, quibus Evangelium non fuerit prædicatum; non potest dici sine judicio Dei factum: quod nefas est ideo reprehendi, quia non potest comprehendendi.

Obj. XI. Quod per potentiam Deus homines ad peccata compellat.

Resp. Nullus catholicorum dixit aut dicit, quod Deus homines pie recteque viventes, per potentiam in peccata compellat, et innocentia humane potestatis divina vim faciat, ut eam a proposito bonæ conversationis excutiat. Non sunt Dei opera ista, sed diaboli; cujus gaudium est ruina sanctorum: sed allevat Dominus omnes qui corruunt, et erigit omnes elisos (*Psal. cxliv. 14*); quibus dat poenitentiam, ut resipiscant a diaboli laqueis, a quo captivi tenebantur ad ipsius voluntatem (*II Tim. ii. 25, 26*). Cum vero aliquos a Deo aut traditos desideris suis (*Rom. i. 24*), aut obduratos legimus, aut relictos; magnis peccatis suis hoc ipsos meruisse prosterimur: quia talia eorum crimina præcesserunt, ut ipsi sibi poenas debuissent², quæ eis etiam supplicium verterent in reatum. Atque ita nec de judicio Dei querimus, quo deserit meritis deseri; et misericordiæ ejus gratias agimus, qua liberat non meritis liberari.

Obj. XII. Quod quibusdam vocatis, et pie justeque viventibus obedientia subtrahatur, ut obedire desistant.

Resp. Si Deus hominem sibi obedientem a pietate deturbat, et bene currentem cadere facit; ergo pro bonis mala retribuit, et injuste punit, quod ut fiat impellit. Quid tam perversum, quid tam insanum dici aut cogitari potest? Sed in talem sensum trahuntur, qui putant in omnibus hoc esse præscientiam Dei, quod et voluntatem: cum voluntas ejus nunquam velit nisi bona; præscientia autem et bona noverit et mala: sed bona, quæ aut ipse faciat, aut etiam ut nos faciamus, importit³; mala autem, quæ omnino ipse non fecit, neque fieri suavit, aut impulit. Vires itaque obedientiæ non ideo cuiquam subtrahit, quia eum non prædestinavit: sed ideo eum non prædestinavit, quia necessarium ab ipsa obedientia esse prævidit.

Obj. XIII. Quod quidam homines non ad hoc a Deo creati sunt, ut vitam adipiscerentur æternam; sed ut habitum tantummodo sæculi præsentis ornarent, et ad utilitatem nascerentur aliorum.

Resp. Universos homines non ignoramus a Deo singillatim creati, et de hac universitate alios damnandos cum diabolo, alios regnatos esse cum Christo. Quod ergo etiam hi creantur, qui æternæ vitæ participes non erunt, nulla est culpæ Creatoris, qui nature auctor est, non vitii quod natura contraxit. Ornari autem etiam talium conditione mundi hujus varietatem, quis non intelligat, qui videat studiis et operibus quorundam impiorum tot commoda vitæ præsentis instructa in inventionem artium, in exstructione urbium, in constitutione legum, in confederatione populorum? Quod si quaeritur, an de istis, quos a vera religione impius error avertit, aliquid boni profectibus sanctorum et incrementis Ecclesiæ providentia divina contulerit: inspicatur primum ipsa crux Christi, in qua magno scelere Judæorum misericors voluntas Dei, ut pro redemptione nostra unicus Filius

ejus occideretur, impleta est. Inspectur Apostolorum gloriosa tolerantia, inter persecutorum fremitus unanimo⁴ ad Deum voce clamantium: *Convenerunt enim vere in civitate ista, adversus sanctum puerum tuum Jesum, quem unxisti; Herodes et Pontius Pilatus, cum gentibus et populo Israel, ut facerent quæ manus tua et consilium prædestinavit fieri* (*Act. iv. 27, 28*). Inspectur denique innumerabilium martyrum palmæ, quibus de crudelissima infidelium sævitia felix est collata victoria. Audiatur etiam Apostolus Ecclesiam Dei ad perseverantiam pietatis instituens. *In nullo, inquit, terreamini ab adversariis, quæ est illis causa perditionis, vobis autem salutis, et hoc a Deo. Vobis enim donatum est pro Christo non solum ut in eum credatis, sed etiam ut pro illo patiamini* (*Philipp. i. 28, 29*). De illis quoque erroribus consensens nobis Dei bonitas sentiat, quos Deus in Ecclesia contra Ecclesiam permisit exurgere: non utique eos creans ad fovens, sed per ipsos diligentiam filiorum suorum ad inquisitionem et custodiam veritatis exercens; discente Apostolo, *oportet hæreses esse, ut probati manifesti fiant in vobis* (*I Cor. xi. 19*). Quis autem respiciens ad tenebras impiorum, et ad illuminationem filiorum, non ad gratias agendas Deo, ex ipsa flat collatione ferventior; et in ruina pereuntium discat, in quæ mala per liberum arbitrium rueret, nisi ei per Dominum nostrum Jesum Christum Dei gratia subveniret?

Obj. XIV. Quod qui evangelicæ prædicationi non credunt, ex Dei prædestinatione non credant: et quod Deus ita definiat, ut quicumque non credunt, ex ipsius constitutione non credant.

Resp. Infidelitas non credentium Evangelio nequaquam ex Dei prædestinatione generatur. Bonorum enim Deus auctor est, non malorum. Prædestinatio igitur Dei semper in bono est, aut ad retributionem justitiæ, aut ad donationem pertinens gratiæ. Universæ enim viæ Domini misericordia et veritas (*Psal. xxiv. 10*). Proinde infidelitas non credentium, non ad constitutionem Dei, sed ad præscientiam referenda est. Quæ non ideo necessitatem non credendi intulit, quia falli de ea, quæ futura erat, infidelitate non potuit. Fides autem et caritatis opera, atque in eis usque in finem perseverantia, quia homini per Dei gratiam conferuntur, recte et ipsa, et quæ eis retribuenda sunt, prædestinata dicuntur, ex auctoritate Apostoli, qui ait: *Gratia Dei salvi facti estis per fidem; et hoc non ex vobis, sed Dei donum est: non ex operibus, ne forte quis extollatur. Ipsius enim sumus signentur, creati in operibus bonis, quæ præparavit Deus, ut in illis ambulemus* (*Ephes. ii. 8-10*). Tam ergo in errore est, qui infidelitatem impiorum ad Dei constitutionem refert; quam qui fidei justitiæque sanctorum, non Deum proferat auctorem. Qui enim quod acceperat perdidit, non inde id recipit unde perdidit; sed ab illo recipit quod habeat, a quo quod amisit acceperat.

Obj. XV. Quod idem sit præscientia, quod prædestinatio.

Resp. Qui præscientiam Dei in nullo ab ipsius prædestinatione discernit, quod tribuendum est Deo de bonis, hoc ei etiam de malis conatur adscribere. Sed cum bona ad largitorem cooperatoremque eorum Deum, mala autem ad voluntariam rationalis creaturæ nequitiam referenda sint: dubium non est, siue ulla temporali differentia Deum et præscisse simul, et prædestinasse, quæ ipso erant auctore faciendæ, vel quæ malis meritis justo erant judicio retribuendæ; præscisse autem tantummodo, non etiam prædestinasse, quæ non ex ipso erant causam operationis habitura. Potest itaque sine prædestinatione esse præscientia: prædestinatio autem siue præscientia esse non potest.

(a) Quamvis ergo ad omnes objectiones seu

¹ Editi, *hoc animi*. Melius Remig. Ms., *unanimo*.

(a) Singulis objectionum capitulis singulas opponit sententias.

¹ Remigianus Ms. ab antiqua manu correctus, *aliquando*.

² Idem codex correctus, *parva fieri debuerint*.

³ Editi, *imperat*. Castigantur ad manuscriptum Remigianum.

querulæ imperitiæ, seu fallacis invidiæ, planissime ac plenissime, quantum Dominus dedit, existimem esse responsum: professionem tamen sensus nostri etiam in brevibus coarctemus; ut sub paucorum verborum simplicitate magis magisque appareat, nos quod de supra scriptis capitulis intelligimus, nulla circumloquendi arte pretextere, sed absolute ac libere et prava respicere, et consensum probabilibus non negare.

I. Quisquis igitur ex prædestinatione Dei, velut fatali necessitate, homines in peccata compulsos cogi dicit in mortem, non est catholicus. Nullo enim modo prædestinatione Dei iniquos facit, neque enjussquam omnino est causa peccati.

II. Item, qui dicit quod ab his qui non sunt prædestinati ad vitam, non auferat percepta Baptismi gratia originale peccatum, non est catholicus. Sacramentum enim Baptismatis, quo omnia prorsus peccata delentur, etiam in eis verum est, qui non sunt in veritate mansuri, et ob hoc ad vitam veram non sunt prædestinati.

III. Item, qui dicit quod non prædestinati ad vitam, etiamsi fuerint in Christo per Baptismum regenerati, et pie justoque vixerint, nihil eis prosit, sed tandiu reserveatur, donec ruant; nec ante eos ex hac vita, quam hoc eis contingat, auferri, tanquam ad constituendum Dei talium hominum ruina referenda sit: non est catholicus. Quia non ideo Deus tempus ætatis cuiquam prolongavit, ut diu vivendo corrumpet, et a fide recta in sua longævitate deliceret: cum inter beneficia Dei numeranda sit ipsa longævitas, qua homo melior debuit esse, non pejor.

IV. Item, qui dicit quod non omnes vocentur ad gratiam, si de his loquitur quibus Christus annuntiatus non est, non potest reprehendi. Quia scimus quidem in omnes fines terræ Evangelium destinatum; sed non putamus jam in omnibus terræ finibus prædicatum: nec possumus dicere quod ibi sit gratiæ vocatio, ubi matris Ecclesiæ adhuc nulla est regeneratio.

V. Item, qui dicit quod qui vocati sunt, non æqualiter vocati sunt, sed alii ut crederent, alii ut non crederent, quasi cuiquam vocatio causa fuerit non credendi; non recte dicit. Quanvis enim fides non sit nisi ex Dei dono, et hominis voluntate; infidelitas tamen non est nisi ex sola hominis voluntate.

VI. Item, qui dicit quod liberum arbitrium in homine nihil sit, sed sive ad bonum sive ad malum prædestinatione Dei in hominibus operetur; non est catholicus. Arbitrium enim hominis gratia Dei non abolet, sed adolet; et ab errore in viam revocat ac reducit: ut quod sua libertate erat pravum, Spiritu Dei agente sit rectum. Prædestinatio quoque Dei semper in bono est: quæ peccatum, sola hominis voluntate commissum, aut remittendum novit cum laude misericordiæ, aut plectendum cum laude justitiæ.

VII. Item, qui dicit quod Deus quibusdam filiis suis quos regeneravit in Christo, quibus fidem, spem, dilectionem dedit, ob hoc non dederit perseverantiam, quia non sunt a massa perditionis præscientia Dei et prædestinatione discreti: si hoc vult firmare, quod Deus hujusmodi homines in bonis quæ donaverat noluerit permanere, et ipse eis causa aversionis exstiterit; contra justitiam Dei sentit. Quamvis enim omnipotentia Dei poterit vires standi præbere lapsuris; gratia tamen ejus non prius eos deseruit, quam ab eis desereretur. Et quia hoc ipsos voluntaria facturos defectione prævidit, ideo in prædestinationis electione illos non habuit.

VIII. Item, qui dicit quod non omnes homines velit Deus salvos fieri, sed certum numerum prædestinatorum; durius loquitur, quam loquendum est, de altitudine inscrutabilis gratiæ Dei: qui et omnes vult salvos fieri, atque in agnitionem veritatis venire (I *Timoth.* II.

4); et voluntatis suæ propositum in eis implet, quos præcitos prædestinavit, prædestinatos vocavit, vocatos justificavit, justificatos glorificavit (*Rom.* VIII, 29, 30): nihil amittens de plenitudine gentium, et de omni semine Israel, cui præparatum est in Christo regnum æternum ante constitutionem mundi (*Matth.* XXV, 34). Ex toto enim mundo totus mundus eligitur, et ex omnibus hominibus omnes homines adoptantur. Nec potest ullo modo per infidelitatem atque inobedientiam multorum, Dei promissio vacillare, dicentis ad Abraham, *In semine tuo benedicentur omnes gentes* (*Gen.* XIIII, 18; XXVI, 4). Quod autem promisit Deus, potens est et facere (*Rom.* IV, 21): ut et qui salvantur, ideo salvi sint, quia illos voluit Deus salvos fieri; et qui pereunt, ideo pereant, quia perire meruerunt.

IX. Item, qui dicit quod non pro totius mundi redemptione Salvator sit crucifixus, non ad sacramenti virtutem, sed ad infidelium respicit partem: cum sanguis Domini nostri Jesu Christi pretium totius mundi sit; a quo pretio extranei sunt, qui aut delectati captivitate, rediimuntur, aut post redemptionem ad eandem sunt servitutem reversi. Non autem excidit verbum Domini, neque evacuata est mundi redemptio. Quia etsi non cognovit mundus Deum in vasis iræ, cognovit tamen mundus Deum in vasis misericordiæ: quæ Deus nullis eorum bonis meritis præcedentibus, eruit de potestate tenebrarum, et transtulit in regnum Filii dilectionis suæ (*Coloss.* I, 13).

X. Item, qui dicit quod quibusdam Evangelii prædicatio a Domino subtrahatur, ne percepta Evangelii prædicatione salventur; potest objectionis invidiam declinare patrocinio ipsius Salvatoris, qui apud quosdam, quos ait fuisse credituros, si mirabilium ejus signa vidissent (*Matth.* XI, 21; *Luc.* X, 13), noluit operari; et quibusdam populis vetuit Apostolos evangelizare (*Act.* XVI, 6, 7); et nunc aliquas adhuc gentes per titur extra gratiam suam degere: cum tamen constantissima fide perceptum habeamus, in omnes mundi partes Ecclesiam dilatandam (*Psal.* XLVII, 5; XXI, 28; *LXXI.* 8; *Isai.* XI, 9, 10; XVII, 6, etc.); nec ante esse hoc sæculum finiendum, quam in universos fines terræ Evangelium dirigatur, et omnis lingua confiteatur quoniam Jesus in gloria Dei Patris est (*Philipp.* II, 11).

XI. Item, qui dicit quod per potentiam Deus homines in peccata compellat, merito reprehenditur. Nec enim Deus, qui justitiæ et bonitatis auctor est, et cujus omnia statuta et mandata contra peccatum sunt, quemquam ad peccandum cogere, et ab innocentia in facinora præcipitare credendus est. Si qui autem tam profunda impietatis sunt, ut extra remedium correctionis habeantur; non a Deo incrementa iniquitatis accipiunt, sed per semetipsos deterioriores fiunt: quia relinquunt a Deo, et sibi ac deceptoribus suis tradi propter præcedentia peccata meruerunt, ut eis peccatum sit ipsa etiam poena peccati.

XII. Item, qui dicit quod quibusdam vocatis, et pie justoque viventibus, obedientia subtrahatur, ut obedire desistant; male opinatur de bonitate Dei atque justitia, ut videatur ad impietatem pios cogere, et innocentiam bonis adimere: cum ipse sit pietatis atque innocentiae et largitor et custos. Qui ergo Deo adhæret, Spiritu Dei agitur: qui autem a Deo recedit, propria voluntate obedire desistit.

XIII. Item, qui dicit quod quidam homines non ad hoc a Deo creati sunt, ut vitam adipiscerentur æternam, sed ut habitum tantummodo sæculi præsentis ornarent, et ad utilitatem nascerentur aliorum; melius loqueretur dicens, quod Deus, qui creator est omnium, non frustra etiam eos condit, quos prævidit vite æternæ participes non futuros: quia etiam in malis hominibus bonum Dei opus est ipsa natura, et laudabilis est in impiorum damnatione justitia. Non potest autem merito reprehendi, qui dicit, quod etiam talium conditione mundus ornatur; et quod hi,

qui sibi sua iniquitate nocituri sunt, ad utilitatem nascantur aliorum. Neque enim quamlibet innumerabilis multitudo impiorum indecora est mundo, aut inutilis Dei regno: cum etiam per ipsorum veniat propaginem regeneranda generatio, et in eis tolerandis ac diligendis populus Dei fiat illustrior; discens¹ bonitatem et patientiam ab illo, qui pluit super justos et injustos, et solem suum oriri facit super bonos et malos (*Math. v, 45*).

XIV. Item, qui dicit quod qui evangelicæ prædicationi non credunt, ex Dei prædestinatione non credant; et quod Deus ita definerit, ut quicumque non credunt, ex ipsius constitutione non credant; non est catholicus. Sicut enim fides, quæ per dilectionem operatur, Dei donum est; ita infidelitas con-

¹ Sic Remigianus Ms. Editi, *ducens*.

stitutio Dei non est. Quia Deus pœnas criminum novit ordinare, non crimina; non consequens est ut quod non remiserit, ipse commiserit. Prædestinatus itaque vivit ex fide sibi donata: non prædestinatus perit infidelitate voluntaria, non coacta.

XV. Item, qui dicit quod idem sit præscientia quod prædestinatio, in bonis sine dubio operibus nostris duo ista permiscet. Quæ enim ex Dei munere habentur, et quæ præscita dicuntur, non possunt non esse prædestinata: et quæ prædestinata appellantur, non possunt non esse præscita. In malis autem operibus nostris sola præscientia Dei intelligenda est. Quia sicut præscivit et prædestinavit quæ ipse facit, et ut faceremus dedit; ita præscivit tantum, non etiam prædestinavit, quæ nec ipse fecit, nec ut faceremus exegit.

PROSPERI AQUITANI

PRO AUGUSTINI DOCTRINA

RESPONSIONES AD CAPITULA

OBJECTIONUM VINCENTIANARUM.

Tiber unus.

PRÆFATIO. Quidam christianæ ac fraternæ charitatis oblitii, in tantum existimationem nostram quoquo modo student lædere, ut suam se evertere nocendi cupiditate non videant. Contextunt enim, et qualibus possunt sententiis comprehendunt ineptissimarum quarundam blasphemiarum prodigiosa mendacia; eaque ostendenda et ingerenda multis publice privatimque circumferunt; asserentes talia in nostro sensu esse, qualia diabolico continentur indiculo: quæ falso in nos ad excitandam invidiam jacitari, facile et sufficienter subscriptione unius probaremus anathematis; nisi malignitas eorum, qui se gravari putant, si de nobis bene sentiatur, ipsam subscriptionis nostræ brevitatem suspectam esset habitura. Unde ne hujus querelæ inveniretur occasio, necessarium conveniensque credidimus, ut sive ad calumniantium animos mitigandos, sive ad eos quorum auribus tale aliquid insonuit instruendos, quantum adjuvante Domino fieri poterit, plene dilucideque pandamus, quid de perversis definitionibus judicemus. Propositis igitur singillatim sedecim capitulis, sub unoquoque eorum, sensus nostri et fidei quam contra Pelagianos ex apostolicæ Sedis auctoritate defendimus, verba ponimus: ut qui paululum se ad legenda hæc dignati fuerint occupare, evidenter agnoscant, impiarum profanarumque opinionum nullum cordibus nostris inhasisse vestigium; et blasphemias quas perspexerint nostra professione damnari, in earumdem repertoriis censentur debere puniri.

OBJECTIO PRIMA. Quia Dominus noster Jesus Christus non pro omnium hominum salute et redemptione sit passus.

* Remigianus codex, ante annos plus minus octingentos scriptus, habuit a prima manu, *Vincenianarum*; a secunda vero jam olim correctus, præfert (ut in fine libri absque correctione legitur) *Vincenianarum*. Lovanienses observant, esse qui arbitrentur, Objectionum scriptorem Vincentium Lerinensem illum fuisse, cujus exstat adversus profanas hæresum novitates Commonitorium, scriptum circiter annum Christi quadringentesimum trigessimum quartum, seu, ut ipse auctor in capite quadragesimo secundo testatur, post triennium ferme a celebrato contra Nestorium concilio Ephesino.

RESPONSIO. Contra vulnus originalis peccati quo in Adam omnium hominum corrupta et mortificata natura est, et unde omnium concupiscentiarum morbus inolevit, verum et potens ac singulare remedium est mors Filii Dei Domini nostri Jesu Christi: qui liber a mortis debito, et solus absque peccato, pro peccatoribus et debitoribus mortis¹ est mortuus. Quod ergo ad magnitudinem et potentiam pretii, et quod ad unam pertinet causam generis humani, sanguis Christi redemptio est totius mundi. Sed qui hoc sæculum sine fide Christi et sine regenerationis Sacramento pertranscunt, redemptionis alieni sunt. Cum itaque propter unam omnium naturam, et unam omnium causam a Domino nostro in veritate susceptam, recte omnes dicantur redempti, et tamen non omnes a captivitate sint eruti; redemptionis proprietas haud dubie penes illos est, de quibus princeps mundi missus est foras, et jam non vasa diaboli, sed membra sunt Christi. Cujus mors non ita impensa est humano generi, ut ad redemptionem ejus etiam qui regnerandi non erant pertinerent: sed ita, ut quod per unicum exemplum gestum est pro universis, per singulare sacramentum celebraretur in singulis. Poculum quippe immortalitatis, quod confectum est de infirmitate nostra et virtute divina, habet quidem in se ut omnibus prosit; sed si non bibitur, non medetur.

OBJ. II. Quia Deus nolit omnes salvare, etiamsi omnes salvari velint.

RESP. Cum Veritas dicat, *Si vos cum sitis mali, nobis bona data dare filiis vestris, quanto magis Pater vester cælestis dabit bona petentibus se (Math. vii, 11)?* qui fieri potest, ut Deus, qui etiam illos salvat, de quibus dici non potest quod salvari velint, nolit aliquos salvare, etiamsi salvari velint; nisi aliqua causa existant, de quibus, quanvis sint nobis incognoscibiles, ille tamen bene judicat, de quo dici non potest, aliter eum quidquam facere debuisse, quam fecerit? Remota ergo hac discretionem, quam divina scientia intra secretum justitiæ suæ continet, sincerissime credendum atque proflendum est, Deum velle ut omnes homines salvi fiant. Siquidem Apostolus, cujus

¹ Sic, *mo: tis*. addimus, ex Remig. Ms.